

مجموعه اشعار نیما یوشیج

مقابله و تدوین
عبدالعلی عظیمی

انتشارات نیلام

۱۰۱	مقدمه	۱	۱۱۹	مقدمه	۱
۱۰۲	بیانیه	۱	۱۲۰	مقدمه	۱
۱۰۳	بیانیه	۱	۱۲۱	مقدمه	۱
۱۰۴	بیانیه	۱	۱۲۲	مقدمه	۱
۱۰۵	بیانیه	۱	۱۲۳	مقدمه	۱
۱۰۶	بیانیه	۱	۱۲۴	مقدمه	۱
۱۰۷	بیانیه	۱	۱۲۵	مقدمه	۱
۱۰۸	بیانیه	۱	۱۲۶	مقدمه	۱
۱۰۹	بیانیه	۱	۱۲۷	مقدمه	۱
۱۱۰	بیانیه	۱	۱۲۸	مقدمه	۱
۱۱۱	بیانیه	۱	۱۲۹	مقدمه	۱
۱۱۲	بیانیه	۱	۱۳۰	مقدمه	۱
۱۱۳	بیانیه	۱	۱۳۱	مقدمه	۱
۱۱۴	بیانیه	۱	۱۳۲	مقدمه	۱
۱۱۵	بیانیه	۱	۱۳۳	مقدمه	۱
۱۱۶	بیانیه	۱	۱۳۴	مقدمه	۱
۱۱۷	بیانیه	۱	۱۳۵	مقدمه	۱
۱۱۸	بیانیه	۱	۱۳۶	مقدمه	۱
۱۱۹	بیانیه	۱	۱۳۷	مقدمه	۱
۱۲۰	بیانیه	۱	۱۳۸	مقدمه	۱
۱۲۱	بیانیه	۱	۱۳۹	مقدمه	۱
۱۲۲	بیانیه	۱	۱۴۰	مقدمه	۱
۱۲۳	بیانیه	۱	۱۴۱	مقدمه	۱
۱۲۴	بیانیه	۱	۱۴۲	مقدمه	۱
۱۲۵	بیانیه	۱	۱۴۳	مقدمه	۱
۱۲۶	بیانیه	۱	۱۴۴	مقدمه	۱
۱۲۷	بیانیه	۱	۱۴۵	مقدمه	۱
۱۲۸	بیانیه	۱	۱۴۶	مقدمه	۱
۱۲۹	بیانیه	۱	۱۴۷	مقدمه	۱
۱۳۰	بیانیه	۱	۱۴۸	مقدمه	۱
۱۳۱	بیانیه	۱	۱۴۹	مقدمه	۱
۱۳۲	بیانیه	۱	۱۵۰	مقدمه	۱
۱۳۳	بیانیه	۱	۱۵۱	مقدمه	۱
۱۳۴	بیانیه	۱	۱۵۲	مقدمه	۱
۱۳۵	بیانیه	۱	۱۵۳	مقدمه	۱
۱۳۶	بیانیه	۱	۱۵۴	مقدمه	۱
۱۳۷	بیانیه	۱	۱۵۵	مقدمه	۱
۱۳۸	بیانیه	۱	۱۵۶	مقدمه	۱
۱۳۹	بیانیه	۱	۱۵۷	مقدمه	۱
۱۴۰	بیانیه	۱	۱۵۸	مقدمه	۱
۱۴۱	بیانیه	۱	۱۵۹	مقدمه	۱
۱۴۲	بیانیه	۱	۱۶۰	مقدمه	۱
۱۴۳	بیانیه	۱	۱۶۱	مقدمه	۱
۱۴۴	بیانیه	۱	۱۶۲	مقدمه	۱
۱۴۵	بیانیه	۱	۱۶۳	مقدمه	۱
۱۴۶	بیانیه	۱	۱۶۴	مقدمه	۱
۱۴۷	بیانیه	۱	۱۶۵	مقدمه	۱
۱۴۸	بیانیه	۱	۱۶۶	مقدمه	۱
۱۴۹	بیانیه	۱	۱۶۷	مقدمه	۱
۱۵۰	بیانیه	۱	۱۶۸	مقدمه	۱
۱۵۱	بیانیه	۱	۱۶۹	مقدمه	۱
۱۵۲	بیانیه	۱	۱۷۰	مقدمه	۱
۱۵۳	بیانیه	۱	۱۷۱	مقدمه	۱
۱۵۴	بیانیه	۱	۱۷۲	مقدمه	۱
۱۵۵	بیانیه	۱	۱۷۳	مقدمه	۱
۱۵۶	بیانیه	۱	۱۷۴	مقدمه	۱
۱۵۷	بیانیه	۱	۱۷۵	مقدمه	۱

فهرست

۱۲۰	شمع کَرَجی	۹	مقدمه
۱۲۲	قو	۱۵	فهرست کتاب‌های شعر نیما یوشیج
۱۲۳	قلب قوی	۱۷	نیما به روایت نیما
۱۲۴	گرگ	۲۱	در زندگانی پس از مرگ
۱۲۵	آواز قفس	۲۵	یادداشت زنده یاد دکتر محمد معین
۱۲۵	جامه مقتول	۲۷	قصه رنگ پریده، خون سرد
۱۲۶	نامه	۳۶	منت دونان
۱۲۸	پسر	۳۷	ای شب
۱۲۹	شهید گمنام	۳۹	افسانه
۱۳۲	سرباز فولادین	۶۴	شیر
۱۴۹	انگاسی	۶۹	چشمه کوچک
۱۵۰	به رسام ارژنگی	۷۰	یادگار
۱۵۰	خواجه احمد حسن میمندی	۷۲	انگاسی
۱۵۱	عبدالله طاهر و کنیزک	۷۳	بُر ملا حسن
۱۵۱	خروس ساده	۷۴	گل نازدار
۱۵۲	کرم ابریشم	۷۵	مفسده گل
۱۵۲	اسب دوانی	۷۶	گل زودرس
۱۵۳	کچبی	۷۶	محبس
۱۵۳	عقاب نیل	۸۶	خارکن
۱۵۴	عمو رجب	۸۷	روباه و خروس
۱۵۵	خریت	۸۸	جامه نو
۱۵۵	صدای چنگ	۹۳	خانواده سرباز
۱۵۶	انگاسی	۱۱۵	از ترکش روزگار
۱۵۶	انگاسی	۱۱۷	به یاد وطنم
۱۵۷	کیک	۱۱۸	بشارت
۱۵۷	خروس و بوقلمون	۱۱۹	تسلیم شده

۱۵۸	خفت	۱۵۸	خانه سرپولی	۲۴۹	لقوس	۳۴۸	او به رؤیایش	۴۶۰
۱۵۸	بهار	۱۵۸	پریان	۲۸۲	مالتی	۳۶۲	شاه کوهان	۴۶۵
۱۵۹	سال نو	۱۵۹	اندوهناک شب	۲۸۸	بی دارو چوپان	۴۰۰	تلخ	۴۶۶
۱۶۰	پرتله ستروی	۱۶۰	هیبیره	۲۹۲	بخوان ای همسفر با من	۴۱۷	اجاق سرد	۴۶۷
۱۶۰	آتش جهنم	۱۶۰	همسایگان آتش	۲۹۳	گنج است خراب را	۴۱۹	هنگام که گریه می دهد ساز	۴۶۸
۱۶۰	میردادند	۱۶۰	شکسته پر	۲۹۴	داستانی نه تازه	۴۲۰	مرگ کاکلی	۴۶۹
۱۶۱	در جوار سخت سر	۱۶۱	خنده سرد	۲۹۶	شب دوش	۴۲۱	با قطار شب و روز	۴۷۰
۱۶۳	دقیقتا	۱۶۳	امید پلید	۲۹۷	روز بیست و نهم	۴۲۲	ماخ اولا	۴۷۱
۱۶۴	خوشی من	۱۶۴	گم شدگان	۳۰۰	حیاب	۴۲۴	بر فراز دشت	۴۷۲
۱۶۴	هفت در پشت پرده	۱۶۴	پانزده سال گذشت	۳۰۱	شب فرق	۴۲۴	سوی شهر خاموش	۴۷۳
۱۶۴	خاطره «آزنانسره»	۱۶۴	وقت است...	۳۰۳	کار شب پا	۴۲۵	جاده خاموش است	۴۸۱
۱۶۵	خاطره مهم	۱۶۵	خواب زمستانی	۳۰۳	وقت تمام	۴۳۱	بر فراز دودهایی	۴۸۲
۱۶۶	گنبد	۱۶۶	من لیخند	۳۰۶	که می خندد؟ که گریان است؟	۴۳۲	باد می گردد	۴۸۳
۱۶۶	نعره گاو	۱۶۶	لکه دار صبح	۳۰۸	از عمارت پدرم	۴۳۳	نطفه بند دوران	۴۸۴
۱۶۷	قضای بی چون	۱۶۷	جغدی پیر	۳۰۸	خروس می خواند	۴۳۴	هاد	۴۸۵
۱۶۸	صبح	۱۶۸	آی آدم ها	۳۱۰	او را صدا بزن	۴۳۶	در ره نهفت و فراز ده	۴۸۸
۱۶۹	دود	۱۶۹	یاد	۳۱۱	پادشاه فتح	۴۳۸	یک نامه به یک زندانی	۴۸۹
۱۷۰	قلعه سقریم	۱۷۰	بوجهل من	۳۱۲	از دور	۴۴۵	در بسته ام	۵۰۰
۲۲۸	لقوس	۲۲۸	نه، او نمرده است	۳۱۳	گندنا	۴۴۵	چراغ	۵۰۲
۲۳۰	غراب	۲۳۰	خر من ها	۳۱۵	روی جدارهای شکسته	۴۴۶	در شب سرد زمستانی	۵۰۴
۲۳۱	مرغ شم	۲۳۱	سایه خود	۳۱۶	در فروبند	۴۴۹	تا صبحدمان	۵۰۴
۲۳۳	می خندد	۲۳۳	تابناک من	۳۱۷	نام بعضی نفرات	۴۵۰	هنوز از شب	۵۰۵
۲۳۴	دایال	۲۳۴	نیما	۳۱۷	عود	۴۵۱	مرغ شباویز	۵۰۶
۲۴۰	مرغ محسه	۲۴۰	بازگردان تن سرگشته	۳۱۸	آفاتوکا	۴۵۲	شب است	۵۰۶
۲۴۱	وای بر من!	۲۴۱	منظومه به «شهریار»	۳۱۹	جوی می گرید	۴۵۵	مرغ آمین	۵۰۷
۲۴۲	پدرم	۲۴۲	با غرویش	۳۳۵	می خندد	۴۵۵	حکایت	۵۱۴
۲۴۴	گل مهتاب	۲۴۴	مادری و پسری	۳۳۶	آن که می گرید	۴۵۶	قایق	۵۱۵
۲۴۶	لاشخورها	۲۴۶	ناروایی به راه	۳۴۲	بجد	۴۵۷	آهنگر	۵۱۶
۲۴۷	ای عاشق فرده	۲۴۷	مردگان موت	۳۴۵	مهتاب	۴۵۸	در نخستین ساعت شب	۵۱۷
۲۴۸	زلفی	۲۴۸	کینه شب	۳۴۶	در شب تیره	۴۵۹	خونریزی	۵۱۹

۲۴۹	خانه سرپولی	۳۴۸	او به رؤیایش	۴۶۰
۲۸۲	پریان	۳۶۲	شاه کوهان	۴۶۵
۲۸۸	اندوهناک شب	۴۰۰	تلخ	۴۶۶
۲۹۲	هیبیره	۴۱۷	اجاق سرد	۴۶۷
۲۹۳	همسایگان آتش	۴۱۹	هنگام که گریه می دهد ساز	۴۶۸
۲۹۴	شکسته پر	۴۲۰	مرگ کاکلی	۴۶۹
۲۹۶	خنده سرد	۴۲۱	با قطار شب و روز	۴۷۰
۲۹۷	امید پلید	۴۲۲	ماخ اولا	۴۷۱
۳۰۰	گم شدگان	۴۲۴	بر فراز دشت	۴۷۲
۳۰۱	پانزده سال گذشت	۴۲۴	سوی شهر خاموش	۴۷۳
۳۰۳	وقت است...	۴۲۵	جاده خاموش است	۴۸۱
۳۰۳	خواب زمستانی	۴۳۱	بر فراز دودهایی	۴۸۲
۳۰۶	من لیخند	۴۳۲	باد می گردد	۴۸۳
۳۰۸	لکه دار صبح	۴۳۳	نطفه بند دوران	۴۸۴
۳۰۸	جغدی پیر	۴۳۴	هاد	۴۸۵
۳۱۰	آی آدم ها	۴۳۶	در ره نهفت و فراز ده	۴۸۸
۳۱۱	یاد	۴۳۸	یک نامه به یک زندانی	۴۸۹
۳۱۲	بوجهل من	۴۴۵	در بسته ام	۵۰۰
۳۱۳	نه، او نمرده است	۴۴۵	چراغ	۵۰۲
۳۱۵	خر من ها	۴۴۶	در شب سرد زمستانی	۵۰۴
۳۱۶	سایه خود	۴۴۹	تا صبحدمان	۵۰۴
۳۱۷	تابناک من	۴۵۰	هنوز از شب	۵۰۵
۳۱۷	نیما	۴۵۱	مرغ شباویز	۵۰۶
۳۱۸	بازگردان تن سرگشته	۴۵۲	شب است	۵۰۶
۳۱۹	منظومه به «شهریار»	۴۵۵	مرغ آمین	۵۰۷
۳۳۵	با غرویش	۴۵۵	حکایت	۵۱۴
۳۳۶	مادری و پسری	۴۵۶	قایق	۵۱۵
۳۴۲	ناروایی به راه	۴۵۷	آهنگر	۵۱۶
۳۴۵	مردگان موت	۴۵۸	در نخستین ساعت شب	۵۱۷
۳۴۶	کینه شب	۴۵۹	خونریزی	۵۱۹

داروگ.....	۵۲۰	قطعه	۶۰۵
خانه‌ام ابری ست...	۵۲۱	پدرم	۶۰۶
ری را.....	۵۲۱	قطعه	۶۰۶
همه شب.....	۵۲۲	حکایت	۶۰۷
در کنار رودخانه.....	۵۲۳	در جواب حسین طهرانی	۶۰۷
دل فولادم.....	۵۲۴	آن بهتر	۶۰۹
روی بندرگاه.....	۵۲۶	قطعه	۶۱۰
شب‌پره ساحل نزدیک.....	۵۲۷	قطعه	۶۱۰
هست شب.....	۵۲۸	در رثاء عشقی	۶۱۰
فراق است.....	۵۲۸	در رثاء اعتصام الملک	۶۱۱
برف.....	۵۲۹	به آن کسی که در نظر من است	۶۱۱
سیولیشه.....	۵۳۰	نامه	۶۱۲
در پیش کومه‌ام.....	۵۳۱	قطعه	۶۱۷
کک کی.....	۵۳۲	نامه به آیه‌الله محمد صالح علامه	
بر سر قایقش.....	۵۳۲	حائری	۶۱۸
پاس‌ها از شب گذشته است.....	۵۳۳	در قدح یکی از خوانین خسیس	۶۲۲
تو را من چشم در راه‌ام.....	۵۳۳	رؤیا	۶۲۳
شب همه شب.....	۵۳۴	قطعه	۶۲۵
رباعیات.....	۵۳۵	شعر	۶۲۵
چند غزل، قطعه و قصیده.....	۶۰۱	از پس پنجاه و...	۶۲۵
غزل.....	۶۰۲	در وصف بهار و منقبت مولای متقیان	
غزل.....	۶۰۲	علی (ع)	۶۲۶
غزل.....	۶۰۳	سپیده‌دم...	۶۳۰
غزل.....	۶۰۳	الرثاء	۶۳۱
بعد از غروب.....	۶۰۴	طوفان	۶۳۳
مدح مولای متقیان علی (ع) است.....	۶۰۴	واژه‌نامه	۶۳۷
زیاد تو نرود.....	۶۰۵		

مقدمه

«من می‌میرم و آثار شلوغ و درهم و برهم من می‌ماند و از بین می‌رود. به من، زمان زندگی من کمک نکرد که بتوانم با آرامش کارم را بکنم.» — نیما یوشیج

در اولین چاپ مجموعه کامل اشعار نیما یوشیج^۱ منظومه افسانه دستخوش تغییراتی شده بود که نمی‌شد آن را ناشی از غلط‌های چاپی دانست^۲، یا به ویرایش شاعر نسبت داد.

هوشنگ گلشیری در مجله مفید^۳ علاوه بر ارائه فهرستی از این دخل و تصرف‌ها، بر نکته بدیهی و درستی انگشت گذاشت:

«در تدوین آثاری از این دست، مصحح یا ویراستار باید حتی الامکان از اعمال سلیقه‌های شخصی بپرهیزد. مهم‌تر اینکه چاپ‌های مکرر افسانه این انتظار را برمی‌انگیزد که اولاً غلط‌های چاپی تذکر داده شود. در ثانی، اگر در متن موجود به استناد دستخط نیما، چه در نسخه خطی خود او، چه در کنار دو نسخه چاپی شاملو و جنتی عطایی تغییراتی داده شده است، مورد به مورد مستند و ویراستار ذکر شود...»

در چاپ‌های بعدی، آقای طاهباز اشکالات مورد اشاره گلشیری را اصلاح کرد. اصل بی‌خدشه هر محقق و مصححی اجتناب از اعمال سلیقه و دوری از حب و بغض‌های شخصی است. طاهباز، صورت اولیه افسانه را می‌پذیرد و به جای پذیرش

۱. مجموعه آثار نیما یوشیج — دفتر اول شعر، به کوشش سیروس طاهباز و با نظارت شراگیم یوشیج، نشر ناشر، چاپ اول ۱۳۶۴.

۲. افسانه، علاوه بر چاپ در روزنامه قرن بیستم میرزاده عشقی در سال ۱۳۰۱، در زمان حیات شاعر دو بار دیگر منتشر شده است — بار اول به همت و با مقدمه‌ای از احمد شاملو به سال ۱۳۲۹ و بار دوم در نیما، زندگانی و آثار او به همت دکتر اسماعیل جنتی عطایی، آذرماه ۱۳۴۴.

۳. مقاله «افسانه نیما، مانیفست شعر نو»، مجله مفید دوره جدید، شماره اول، بهمن ۱۳۶۵، ص ۱۳.